

Nr 142.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående medel för vissa befästningsanläggningar m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagens föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1—11.

G U S T A F.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, följande ärenden angående medelsanvisningar å tilläggsstat II för innevarande budgetår med förmålan tillika, att ärendena nr 1—5, 8, 9 och 11 vore av den natur, att närmare redogörelse för deras innebörd än som av det följande framginge icke borde ske till statsrådsprotokollet; ytterligare upplysningar i nämnda ärenden borde få lämnas genom de handlingar, som komme att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. Ärendena borde upptagas under de särskilda rubriker i riksstaten för innevarande budgetår, till vilka de enligt sin natur vore att hänföra.

Departementschefen anför vidare:

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 1 saml. Nr 142—143.

EGENTLIGA STATSUTGIFTER.

Fjärde huvudtiteln.

D. Lantförsvaret.

Fortifikatoriska anordningar m. m.

[1.] 53 a. **Vissa befästningsanläggningar, reservationsanslag.** Efter därom av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter i skrivelse den 11 januari 1941 gjord framställning medgav Kungl. Maj:t den 21 februari 1941, att arméförvaltningens fortifikationsstyrelse finge för vissa i skrivelsen närmare angivna fortifikatoriska anordningar i enlighet med de anvisningar, som kunde meddelas av överbefälhavaren, disponera ett belopp av högst 550,000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. uppförda förskottsanslaget Försvarsväsendet i allmänhet: Engångsutgifter (Ga).

Departements-
chefen.

Den ifrågavarande utgiften av 550,000 kronor torde nu böra regleras över riksstaten genom anvisande av medel för ändamålet å tilläggsstat. Anslaget torde böra upptagas under samma rubrik som det i anledning av propositionen nr 1 till 1940 års urtima riksdag (bilaga 2, punkten 1) anvisade anslaget till Vissa befästningsanläggningar.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa befästningsanläggningar* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 550,000.

E. Sjöförsvaret.

Flytande materiel, befästningar m. m.

[2.] 30. **Flottans ersättningsbyggnad, reservationsanslag.** Av 1939 års lagtima riksdag beslöts nybyggnad av ett moderfartyg för undervattensbåtar, varvid för budgetåret 1939/40 anvisades 2,300,000 kronor för fartygets påbörjande. I skrivelse den 22 februari 1940 meddelade *marinförvaltningen*, att sedan åtgärder vidtagits för nybyggnadens igångsättande, fartygets byggande med hänsyn till av statens industrikommission anförda synpunkter i fråga om industriens belastning tillsvidare uppskjutits. Då behovet av ett moderfartyg dock vore angeläget, hade *marinförvaltningen* tagit under utredning möjligheten att genom inköp förvärva ett handelsfartyg, som efter ombyggnad och utrustning kunde förutsättas bli lämpligt för ändamålet. *Marinförvaltningen* räknade tillsvidare med samma kostnader härför som för ett nybyggt moderfartyg eller 6,800,000 kronor. Med avdrag av redan anvisade 2,300,000 kronor återstode då av totalkostnaden 4,500,000 kronor, varav för budgetåret 1939/40 beräknades ytterligare 1,500,000 kronor, för budgetåret 1940/41 2,000,000 kronor och för budgetåret 1941/42 1,000,000 kronor. Vid ärendets anmälan i statsrådet den 1 mars 1940 i samband med behandlingen av frågan om anslag till flottans ersättningsbyggnad (propositionen nr 97 till 1940 års lagtima riks-

dag) anförde jag, att jag för min del ville ansluta mig till förslaget att i stället för nybyggnad av ett moderfartyg inköpa ett handelsfartyg, som lämpligen kunde inredas och utrustas för ändamålet. De härför preliminärt beräknade kostnaderna syntes emellertid vara väl höga; dock syntes man alltid få räkna med att de för budgetåren 1939/40 och 1940/41 beräknade beloppen erfordrades för ändamålet. Frågan om själva fartygsinköpet borde givetvis i sinom tid underställas Kungl. Maj:ts prövning. I anslutning härtill inräknades i de i propositionen nr 97 för flottans ersättningsbyggnad för budgetåren 1939/40 och 1940/41 äskade anslagsmedlen belopp av respektive 1,500,000 kronor och 2,000,000 kronor. Vad i propositionen föreslagits vann riksdagens bifall.

Sedan Kungl. Maj:t sedermera den 5 april 1940 medgivit, att ångfartyget Patricia finge förvärvas för kronans räkning för att ombyggas och utrustas till moderfartyg för undervattensbåtar, hemställde marinförvaltningen i skrivelse den 16 juli 1940 om fastställelse av ingivet förslag till huvudritning till ombyggnad av fartyget, varjämte ämbetsverket anförde, att kostnaden för ändringsarbetena för det dåvarande vore svår att beräkna, emedan en del arbeten måste bestämmas under arbetets gång. Marinförvaltningen ansåge sig emellertid då kunna uppskatta, att totalkostnaden för köp och ändring icke komme att uppgå till så högt belopp som det för ett nytt fartyg tidigare beräknade.

Genom beslut den 1 augusti 1940 fastställde Kungl. Maj:t ifrågavarande huvudritning.

I sin skrivelse den 11 oktober 1940 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1941/42 erinrade marinförvaltningen, att för nämnda budgetår räknats med ett medelsbehov av 1,000,000 kronor för avslutande av Patricias ombyggnad, samt anförde i samband härmed, att då Patricia beräknades bliva färdigställd som moderfartyg för undervattensbåtar redan innevarande budgetår, ämbetsverket icke upptagit nyssnämnda belopp vid beräkningen av anslaget till fartygsbyggnader för flottan men avsåge att, när kostnaderna för ombyggnaden kunde bättre överblickas och om det så visade sig erforderligt, inkomma med hemställan om särskilt tilläggsanslag. På grund härav hava några medel för ifrågavarande ändamål icke beräknats i 1941 års statsverksproposition.

I skrivelse den 9 januari 1941 har nu marinförvaltningen i anslutning till det nyss anförda återkommit till frågan om det slutliga medelsbehovet för Patricias ombyggnad och därvid anført, bland annat, följande:

Rivningsarbetena å fartyget i och för ombyggnaden igångsattes efter samråd med statens industrikommission omedelbart efter fartygets förvärvande i juli 1940 och ombyggnadsarbetena hava därefter påbörjats. Desamma hava därvid visat sig bliva mera omfattande än vad som ursprungligen bedömdes och kostnaderna för material och arbete i allmänhet hava jämväl stigit. Sedan kostnadskalkyl nu kunnat färdigställas, beräknar marinförvaltningen erforderligt utöver de tidigare ifrågasatta 1,000,000 kronor ytterligare 300,000 kronor. Vid jämförelse av kostnaden för Patricia med kostnaden för ett nybyggt fartyg enligt det ursprungliga förslaget må erinras, att Patricia avses för ett större antal undervattensbåtar än det till nybyggnad föreslagna fartyget. Ehuru

marinförvaltningen med hänsyn till de stegrade kostnaderna vidtagit vissa förenklingar i ombyggnadsprogrammet, hava desamma dock icke kunnat nedbringas under sistnämnda summa.

Under återopande av det anförda har marinförvaltningen efter samråd med statens industrikommission hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till ombyggnad av undervattensbåtsmoderfartyget Patricia å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår hava kostnaderna för förvärv av ångfartyget Patricia och för fartygets ombyggnad till moderfartyg för undervattensbåtar, för vilket ändamål redan anvisats tillhopa 5,800,000 kronor, visat sig överstiga det belopp om 6,800,000 kronor, vartill kostnaderna för nybyggnad av ett moderfartyg ursprungligen beräknats. Därvid bör emellertid bemärkas, att Patricia erhåller en kapacitet som högst väsentligt överstiger den för ett nybyggt fartyg beräknade. Att kostnaderna för Patricias ombyggnad visat sig komma att ligga högre än man tidigare tänkt sig beror, såsom av det förut anförda framgår, huvudsakligen på att ombyggnaden måst bliva mera omfattande än som ursprungligen beräknats ävensom på prisstegringar för materiel och arbete i allmänhet. Då det uppenbarligen är av vikt att fartyget snarast färdigställas och de av marinförvaltningen gjorda beräkningarna av kostnaderna härför torde böra godtagas, finner jag mig böra tillstyrka, att det begärda beloppet, 1,300,000 kronor, anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Beloppet i fråga torde böra anvisas under rubriken Flottans ersättningsbyggnad, varunder de för ifrågavarande fartygsanskaffning tidigare anvisade anslagsmedlen upptagits.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flottans ersättningsbyggnad* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,300,000.

Artilleri- och annan teknisk materiel m. m.

[3.] 60. **Likvidering av viss artillerimateriel, reservationsanslag.** I särskild skrivelse den 31 december 1940, vilken överlämnats av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter med yttrande den 9 januari 1941, har *marinförvaltningen* gjort framställning i fråga om anvisande av medel för likvidering av viss artillerimateriel, som med stöd av allmänna förfogandelagen ställts till marinförvaltningens förfogande. Härav föranledda kostnader, vilka icke kunde täckas av redan beviljade eller begärda anslagsmedel, uppginge enligt en av ämbetsverket efter samråd med riksvärderingsnämnden uppgjord kostnadsberäkning till sammanlagt 12,267,370 kronor eller, i avrundat tal, 12,270,000 kronor. Marinförvaltningen har nu hemställt, att sistnämnda belopp måtte ställas till ämbetsverkets förfogande.

Mot äskande hos riksdagen av det för ifrågavarande ändamål enligt marinförvaltningens beräkning erforderliga beloppet har jag intet att erinra. Anslaget torde böra uppföras under en särskild rubrik för likvidering av viss artillerimateriel.

Departements-
chefen.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Likvidering av viss artillerimateriel* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 12,270,000.

KAPITALINVESTERING.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Arméförvaltningens delfond.

[4.] 8 a. **Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker, reservationsanslag.** Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 17 till 1940 års urtima riksdag framlagt förslag (punkten 1) anvisade riksdagen (skrivelse nr 26) såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond under Arméförvaltningens delfond å tilläggsstat I för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 355,000 kronor till byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker. I nämnda belopp ingick, bland annat, en post å 155,000 kronor för vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori.

Under erinran härom samt med förmälan att av de anvisade medlen 150,000 kronor avsetts för uppförande av en byggnad för ritkontor m. m. vid gevärsfaktori, hemställde *försvarsväsendets verkstadsnämnd* i skrivelse den 15 januari 1941 om anvisande av ett belopp av 40,000 kronor till bestridande av merkostnader, som vid byggnadens uppförande uppkommit på grund av inträffade fördyringar eller nödvändiggjordes av vissa av nämnden planerade ändringar i fråga om byggnadens närmare disposition. Med bifall till framställningen medgav Kungl. Maj:t den 24 januari 1941, att verkstadsnämnden finge för ifrågavarande ändamål — utöver förut anvisade medel — disponera ett belopp av högst 40,000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, uppförda förskottsanslaget till Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet (b).

Täckning för den sålunda med anlitande av medel under förskottsstaten för försvarsväsendet verkställda utgiften torde nu böra beredas genom anvisande å tilläggsstat under kapitalbudgeten av motsvarande belopp, vilket torde böra upptagas under samma anslagsrubrik som de förut för ändamålet under budgetåret anvisade medlen.

Departements-
chefen.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid vissa försvarsväsendets fabriker* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

[5.] **5 d. Ammunitionsförråd, reservationsanslag.** I skrivelse den 24 januari 1941, vilken den 7 februari 1941 med tillstyrkan överlämnats av chefen för arméstaben, för chefen för armén, har *arméförvaltningens tygdepartement* hemställt, att ett belopp om 1,500,000 kronor måtte ställas till departementets förfogande för utförande av vissa i skrivelsen närmare angivna bombsäkra ammunitionsförråd.

*Departements-
chefen.*

Som anordnande av de ifrågavarande ammunitionsförråden måste anses vara en angelägenhet av största vikt ur krigsberedskapssynpunkt och då den i ärendet verkställda kostnadsberäkningen icke givit mig anledning till erinran, vill jag biträda tygdepartementets föreliggande förslag.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ammunitionsförråd* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,500,000.

[6.] **9 v. Sjukstall m. m. å Marma skjutfält, reservationsanslag.** I skrivelse den 31 december 1940 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* anmält behov av nybyggnad för sjukstall och hovbeslagssmedja å Marma skjutfält och därvid anfört följande:

Chefen för Svea artilleriregemente har i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 6 december 1940 anmält, att då vid regementets förläggningsplats på Marma skjutfält erforderliga lokaler för en effektiv hästsjukvård saknas, större delen av hästsjukvården därstädes — jämväl operationer — måste förrättas under bar himmel, vilket förhållande särskilt vid kylig och regnig väderlek måste anses innebära uppenbara olägenheter. Regementschefen framhåller vidare, att under för närvarande oberäknelig tid framåt trupp jämte stort antal hästar kommer att vara förlagd till Marma. För närvarande uppgår hästarnas antal därstädes till 292. Ett ordnande på tillfredsställande sätt av lokalfrågan för veterinärtjänstens bedrivande synes därför icke utan avsevärda olägenheter kunna uppskjutas. — Chefen för fjärde arméfördelningen har i yttrande över regementschefens skrivelse framhållit, att behovet av ändamålsenliga lokaler för hästsjukvård å Marma skjutfält är trängande, varjämte veterinärinspektionen, med vilken styrelsen samrätt i ärendet, hemställt att styrelsen snarast måtte utverka erforderliga medel för ändamålet.

I anslutning till vad sålunda anförts har fortifikationsstyrelsen — under åberopande av en vid styrelsens skrivelse fogad kostnadsberäkning, slutande å ett belopp av 65,000 kronor — hemställt, att nämnda belopp måtte ställas till styrelsens förfogande för nybyggnad av sjukstall och hovbeslagssmedja vid Svea artilleriregementes förläggning på Marma skjutfält.

*Departements-
chefen.*

Av vad i ärendet förekommit synes framgå, att åtgärder snarast måste vidtagas i syfte att bereda tillgång till särskilda lokaler för veterinärvårdens be-

drivande å Marma skjutfält. Det utav fortifikationsstyrelsen i ärendet framlagda förslaget synes härvid innebära en lämplig lösning av frågan.

Som jag ej har något att invända mot den framlagda kostnadsberäkningen, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjukstall m. m. å Marma skjutfält* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 65,000 kronor.

[7.] **23 a. Förvärv av viss mark vid Rinkaby skjutfält, reservationsanslag.** I en av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, jämte såväl eget yttrande som yttrande av chefen för första arméfördelningen, den 26 februari 1941 överlämnad skrivelse har *t. f. chefen för Wendes artilleriregemente* gjort framställning i fråga om förvärv för kronans räkning av visst markområde invid Rinkaby skjutfält och därvid anfört i huvudsak följande:

Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 73 till 1940 års urtima riksdag framlagt förslag (punkten 8) hade riksdagen till ordnande av förläggningen å Rinkaby anvisat ett belopp av 380,000 kronor. — Under vinterhalvåret 1940/41 har Rinkaby skjutfälts lägerområde tagits i anspråk för förläggning av vissa delar av regemetet. Sedan den 15 oktober 1940 hade där varit förlagda en fältdepås organisationsgrupp samt en utbildningsdivision och från årsskiftet hade ytterligare en utbildningsdivision jämte en reservunderofficersskola förlagts dit, tillsammans omkring 550 man. För att möjliggöra denna förläggning hade under tiden den 15 oktober 1940 — den 15 januari 1941 uppförts 10 lägerbaracker, 2 expeditonsbaracker, 2 lektionsbaracker, 2 matsalsbaracker, 1 vaktbarack m. m. Därjämte hade givetvis inom lägerområdet redan befintligt förläggningsutrymme i möjligaste mån tagits i anspråk. — I och med avslutandet av nyssnämnda byggnadsarbeten kunde det inom lägerområdet för byggnadsändamål disponibla utrymmet anses vara slutligt utnyttjat. En ytterligare bebyggelse inom lägerområdet måste såväl med hänsyn till faran från luften som ur trevnads- och praktiska fordringar anses vara utesluten. För ytterligare nödvändiga byggnadsarbeten, för vilka de av 1940 års urtima riksdag anvisade medlen avsåges och vilka bland annat omfattade byggandet av sjukhus samt förläggning för ytterligare 200 man, måste byggnadsplatser sökas utom lägerområdet. Det borde i detta sammanhang framhållas, att även andra nybyggnadsproblem inom Rinkaby inom den närmaste framtiden bleve aktuella, bland vilka kunde nämnas uppförande av hästsjukstall, furagemagasin, spruthus samt tyg- och intendenturmaterieförråd.

I anslutning härtill har *t. f. chefen för Wendes artilleriregemente* framhållit, att den numera enda kvarstående möjligheten att utvidga området för Rinkaby läger vore inköp av ett i stort sett ostyckat jordområde, tillhörigt kyrkovården Sven Olsson i Rinkaby. Beträffande ifrågavarande markområde framhålles i skrivelsen följande:

Detta område, som omfattade 35.37 tunnland, vore för närvarande till salu för ett pris av 750 kronor per tunnland. Området hade utnyttjats för potatisodling och som betesmark. Priset kunde knappast anses för högt, då styckning av området till tomtmark, för vilket det torde vara synnerligen begärligt, inom de närmaste åren skulle ge ägaren en väsentligt högre försäljningssumma. Sammanlagda kostnaden för markförvärvet skulle för närvarande för kronan bliva 26,550 kronor. Ägarens anbud torde stå öppet till den 1 instundande april. — Förvärvades det område, varom här vore fråga, erhöles man betrygg-

gande möjligheter att utbygga anläggningarna i Rinkaby enligt uppgjord plan. Därjämte undvekes en för den militära förläggningen generande framtida civil bebyggelse i lägerområdets omedelbara närhet. — Det förtjänade i detta sammanhang att nämnas, att den till inköp föreslagna marken sköte in som en kil mellan flygvapnets och artilleriets områden och naturligen hörde samman med Rinkaby lägerområde.

Chefen för första arméfördelningen har i sitt i ärendet avgivna yttrande tillstyrkt den föreliggande framställningen.

I sitt över framställningen avgivna yttrande har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* anfört, bland annat, följande:

I avgivet yttrande hade fortifikationsstyrelsens domänofficer anfört, att det erbjudna priset syntes fullt skäligt, samt att det vore klokt och förtänksamt att nu inköpa ifrågasatt område. — Styrelsen ansåge på i skrivelserna anförda skäl förenämnda område böra förvärfvas av kronan. — Utöver kostnaderna för själva markförvärvet syntes ett belopp av 450 kronor böra beräknas för bestridande av avstycknings- och lagfartskostnader. I anledning härav finge fortifikationsstyrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå innevarande års riksdag att för förvärv av ifrågasatt markområde anvisa ett belopp av 27,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då det av myndigheterna ifrågasatta markförvärvet väsentligt skulle underlätta det byggnadsprogram för Rinkaby skjutfält, för vars genomförande fjol-årets urtima riksdag beviljat anslag, samt den för området begärda köpeskillingen enligt vad utredningen giver vid handen får anses skälig, tillstyrker jag, att ifrågasatt område nu förvärfvas av kronan i enlighet med det föreliggande förslaget.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv av viss mark vid Rinkaby skjutfält* å tillläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 27,000.

Marinförvaltningens delfond.

[8.] **26 c. Utvidgning av flottans skifferoljeverk å Kinnekulle, reservationsanslag.** För utbyggnad av flottans skifferoljeverk å Kinnekulle har 1939 års urtima riksdag (proposition nr 19, punkt 4; riksdagens skrivelse nr 43) anvisat ett anslag å 5,500,000 kronor. Vidare har 1940 års urtima riksdag (proposition nr 1, bil. 9, punkt 1; riksdagens skrivelse nr 45) till vissa anläggningar vid skifferoljeverket å Kinnekulle anvisat ytterligare 2,200,000 kronor, varjämte 1941 års lagtima riksdag (proposition nr 2, bil. 15, punkt 8; riksdagens skrivelse nr 57) till bestridande av vissa merkostnader för ifrågasatt utbyggnad anvisat ett anslag av 1,426,000 kronor.

Utöver de utbyggnader av flottans skifferoljeverk å Kinnekulle som i det föregående angivits ifrågasatte marinförvaltningen i särskild skrivelse den 17 maj 1940 anläggande av ytterligare ett skifferoljeverk i närheten av det med anlåtande av de av 1939 års urtima riksdag anvisade anslagsmedlen under

byggnad varande verket. Sedan statens bränslekommission den 25 oktober 1940 utlåtitt sig över ifrågavarande framställning och därvid hänvisat till ett av kommissionen samma dag framlagt förslag till uppbyggande av en statlig skifferoljeindustri (jfr proposition nr 63/1940 U), fann Kungl. Maj:t genom beslut den 1 november 1940 marinförvaltningens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Under erinran härom har *marinförvaltningen* i en den 22 januari 1941 dagtecknad, av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter med tillstyrkan den 29 i samma månad överlämnad skrivelse återkommit till frågan om en utökning av flottans skifferoljeverk å Kinnekulle i ändamål att höja oljeutvinningen vid verket. Framställningen avser *dels* uppförande inom det med anlåtande av de av 1939 års urtima riksdag anvisade medlen nyanlagda verket av ytterligare ett antal ugnblock för en kostnad, som för närvarande beräknas till cirka 300,000 kronor, *dels* en anläggning för tillvaratagande av lättbensin i destillationsgaserna för en kostnad, som för närvarande beräknas till cirka 350,000 kronor, *dels ock* utbyggnad av ännu en avdelning inom skifferoljeverket, utöver de två som hittills anlagts, kompletterad på samma sätt som föreslagits för det redan uppförda verket samt försedd med ugnar för destillering av skifferstybben till en kostnad, som för närvarande beräknas till 6.8 miljoner kronor, varav 6.1 miljoner kronor för nybyggnad av avdelningen och 0.7 miljoner kronor för anläggningen för skifferstybbdestillation.

Över marinförvaltningens föreliggande framställning har *statens bränslekommission* den 8 februari 1941 avgivit infortrat utlåtande och därvid tillstyrkt, att erforderliga medel, tillhoppa 1,350,000 kronor, anvisades för uppförande av de nya ugnblocken, för anordningen för tillvaratagande av lättbensin i destillationsgaserna samt för anläggningen för destillation av skifferstybben. I övrigt har bränslekommissionen på anförda skäl förklarat sig icke kunna tillstyrka framställningen.

I anslutning till bränslekommissionens utlåtande i ärendet finner jag mig böra tillstyrka, att medel äskas hos riksdagen för anläggande vid Kinnekulleverket av ett antal nya ugnblock, för den föreslagna anordningen för tillvaratagande av lättbensin i destillationsgaserna samt för en anläggning för destillation av skifferstybb. Emot de för dessa anläggningar beräknade kostnaderna, tillhoppa 1,350,000 kronor, synes intet vara att erinra.

*Departements-
chefen.*

I vad marinförvaltningens framställning avser utbyggnad av verket med ytterligare en avdelning anser jag mig icke kunna förorda densamma.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utvidgning av flottans skifferoljeverk å Kinnekulle* & tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,350,000.

[9.] **28 d. Radiopejlstationer, reservationsanslag.** Efter därom av *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* i skrivelse den 1 februari 1941 gjord framställning har Kungl. Maj:t den 7 i samma månad ställt ett belopp av 75,000

kronor till förfogande från det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. uppförda förskottsanslaget Försvarsväsendet i allmänhet: Engångsutgifter (Ga) för anordnande av två radiopejlstationer å vissa i skrivelsen närmare angivna platser.

För den ifrågakvarande utgiften torde täckningsanslag å tilläggsstat nu böra äskas. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Radiopejlstationer* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 75,000.

[10.] **28 e. Tillbyggnad m. m. av kanonförråden vid Stockholms och Karlskrona örlogsvarv, reservationsanslag.** I marinförvaltningens skrivelse den 18 oktober 1939 rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 hemställde ämbetsverket, bland annat, om anvisande av ett belopp å 25,000 kronor för tillbyggnad av kanonförrådet å Stockholms örlogsvarv. Marinförvaltningens framställning i denna del föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. — I sin skrivelse den 5 oktober 1940 angående vissa medelsbehov å tilläggsstat för innevarande budgetår anförde marinförvaltningen, att sedan år 1940 ytterligare krav på ökat förrådsutrymme vid Stockholmsvarvet uppstått på grund av att ett stort antal kanoner, särskilt automatkanoner, nu vore under leverans. Utredning angående kostnaderna m. m. för nämnda utökning av förrådet påginge, varför marinförvaltningen då endast ville anmäla behovet. Så snart utredningen vore slutförd, hade marinförvaltningen för avsikt att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till riksdagen i ämnet.

I nyssnämnda skrivelse den 5 oktober 1940 erinrade marinförvaltningen vidare, att på grund av väntade leveranser av artillerimateriel ökade förrådsutrymmen för dylik materiel erfordrades jämväl vid Karlskrona örlogsvarv. Efter utredning av anslagsbehovet i förevarande avseende avsåge marinförvaltningen att återkomma till frågan om anvisande av medel för utökning av berörda förrådsutrymmen.

I skrivelse den 4 januari 1941 har nu marinförvaltningen — med erinran om vad sålunda förekommit — anført, att på ämbetsverkets uppdrag cheferna för Stockholms och Karlskrona örlogsvarv verkställt utredning angående behov av ytterligare förråd för kanonmateriel inom respektive varv samt att utredningen givit vid handen, att följande byggnadsarbeten erfordrades:

Stockholms örlogsvarv.

Rivning av cirka 15 meter av södra delen av stora slupskjulet samt uppförande därstädes av brandfast förrådsbyggnad i två våningar.

Anordnande från kajen nedanför byggnaden av pir cirka 50 meter lång försedd med spår och kran.

Karlskrona örlogsvarv.

Rivning av västra kanonskjulet och en del av projektilförrådet och uppförande därstädes av en ny brandfast förrådsbyggnad i två våningar, försedd med telferanordning med två elektriskt drivna vagnar.

Anordnande av brandfast kulspruteförråd i tyghusets vindsvåning.

Anskaffande av nya hyllställningar för karbiner.

Anskaffande av plåtskåp för förvaring av pistoler, revolverar och signalpistoler.

Kostnaderna för utförande av ovan angivna arbeten hava av marinförvaltningen beräknats till 536,000 kronor. För utarbetande av detaljerat program för arbetenas utförande samt för granskning av de uppgjorda kostnadsberäkningarna har marinförvaltningen förklarat sig ämna samråda med 1940 års militära byggnadsutredning.

Över marinförvaltningens föreliggande framställning har *försvarsväsendets verkstadsnämnd* den 14 februari 1941 avgivit utlåtande och därvid anfört, att nämnden intet hade att invända mot det av marinförvaltningen framställda anslagsäskandet i och för sig. Nämnden ville dock framhålla nödvändigheten av att de byggnader, som nu avsåges skola uppföras, planerades på sådant sätt, att de kunde ingå i en framtida nyordning av ifrågavarande varvsanläggningar.

De forcerade anskaffningar av, bland annat, artillerimateriel för flottan, som på senare tid ägt rum, hava medfört ökade krav på ändamålsenlig förrådsförvaring av hithörande materiel. Med hänsyn härtill och då jag förutsätter, att de av marinförvaltningen nu påkallade byggnadsarbetena komma att i lika mån visa sig erforderliga vid en eventuellt ändrad organisation av varvsdriften vid flottan, finner jag mig böra tillstyrka, att de i förevarande framställning avsedda arbetena komma till stånd.

Mot de härför beräknade kostnaderna synes intet vara att invända, dock att på sätt marinförvaltningen anfört kostnadsberäkningarna böra granskas av 1940 års militära byggnadsutredning. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillbyggnad m. m. av kanonförråden vid Stockholms och Karlskrona örlogsvarv* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 536,000.

*Departements-
chefen.*

[11.] **28 f. Vattenledning vid Hårsfjärdens depå, reservationsanslag.** I skrivelse den 22 januari 1941, som av överbefälhavaren över rikets försvarskrafter överlämnats med yttrande den 29 i samma månad, har *marinförvaltningen* anfört följande:

Frågan om kustflottans vattenförsörjning vid Hårsfjärden hade sedan flera år varit aktuell, och åtskilliga utredningar hade tidigare företagits angående möjligheterna att erhålla vatten från brunnsanläggning å platsen, dock utan att dessa utredningar medfört åsyftat resultat. Efter försvarsberedskapens inträdande, då stora krav ställdes på vattenförsörjningen vid Hårsfjärden, hade frågan upptagits till förnyad prövning. Därvid hade befunnits nödvändigt att för tillgodoseende av det stora vattenbehovet förhyra ett nybyggt tankfartyg om 500 ton för användning såsom vattenbåt. Med detta fartyg, som vore byggt jämväl såsom isbrytare, hade det blivit möjligt att även under förra vinterns svåra isförhållanden tillfredsställande förse kustflottan med vatten. Åtgärden vore emellertid provisorisk och droge betydande kostnader. Visserligen behövdes under alla förhållanden en större, för kustflottan avsedd, starkt byggd vattenbåt, eftersom icke alla fartygen kunde tänkas bunkra vid kaj, men kostnaderna skulle kunna väsentligen minskas, om vattnet kunde hämtas på platsen och ej som nu i Stockholm. Icke minst gällde detta när

farlederna vore isbelagda. Med anledning härav hade marinförvaltningen med anlitande av speciell sakkunskap ånyo undersökt möjligheterna att erhålla erforderliga kvantiteter vatten av god beskaffenhet på platsen. Sådana möjligheter hade icke befunnits föreligga i Hårsfjärdens omedelbara närhet. Den enda fullt tillfredsställande vattenförekomsten hade befunnits lokaliserad till grusåsen vid Västerhaninge. Förslag hade därför uppgjorts om tillgodogörande av vattenförekomsten därstädes för kustflottans räkning, vilket förslag innebure att å platsen för vattenförekomsten utfördes två permanenta rörbrunnar; från brunnarna avsåges vattnet ledas till en pumpstation och därifrån genom en tryckledning till vattenreservoar vid Vitså. Kostnaderna för genomförandet av detta förslag inklusive marklösen m. m. beräknades uppgå till omkring 400,000 kronor. I förhållande till nuvarande årskostnader för vattenbehovets tillgodoseende och den föreslagna anordningens betydelse ur krigsberedskapssynpunkt kunde anläggningskostnaden anses väl motiverad.

Under åberopande av vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att ett belopp av 400,000 kronor måtte ställas till ämbetsverkets förfo-
gande för ordnande av kustflottans vattenförsörjning vid Hårsfjärdens depå.

I sitt över förevarande framställning avgivna yttrande har *överbefälhavaren över rikets försvarskrafter* tillstyrkt den föreliggande framställningen.

Departements-
chefen.

Av marinförvaltningens framställning i ärendet framgår, att avsevärda svårigheter för närvarande föreligga med avseende å ordnandet av vattenförsörjningen vid kustflottans övningsplats vid Hårsfjärden ävensom att dessa svårigheter allttjämt komma att göra sig gällande även efter en återgång till mera normala förhållanden än som nu äro rådande.

Det synes därför vara av behovet påkallat att åtgärder vidtagas i syfte att rationellt ordna vattenförsörjningen vid Hårsfjärden. I sådant avseende har jag funnit det av marinförvaltningen i ärendet framlagda förslaget ändamåls-
enligt. Mot de för förslaget genomförande beräknade kostnaderna har jag intet att invända.

Jag hemställer därför att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vattenledning vid Hårsfjärdens depå* å tilläggsstat II
för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 400,000.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 1—11 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll ut-
visar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

S. Högsell.